

Satsa på utbildning om mänskliga rättigheter

En trovärdig svensk politik för mänskliga rättigheter handlar om jordnära saker som fler utbildningsplatser och forskningsmedel. Det räcker inte med retorik, skriver bland andra Marie Demker och Anders Mellbourn.

Mänskliga rättigheter har i sommar bestämt dagordningen för den offentliga debatten, vare sig det gäller OS i Peking eller FRA-lagen. Mänskliga rättigheter ska också genomsyra den svenska utrikespolitiken. Det framhävs återkommande med kraft i både utrikes- och biståndspolitiska deklARATIONER.

I delbetänkandet som Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige överlämnade till regeringen i maj (SOU 2008:45) sägs i första rekommendationen att arbetet för att sprida kunskap om de mänskliga rättigheterna ska "ges betydligt större vikt". Ska detta vara möjligt krävs utbildning och forskning.

Allsidig kompetens

Mänskliga rättigheter är naturligtvis en grundbult i juridikstudiet. Men verklig kunskap om mänskliga rättigheter kräver också insikter i exempelvis filosofi, statsvetenskap, religionsvetenskap och beteendevetenskap. En tvärvetenskaplig utbildning i mänskliga rättigheter erbjuder därför den allsidigakompetens som behövs för att med framgång tillämpa mänskliga rättigheter inom såväl statliga och kommunala myndigheter som organisationer, företag och utbildningsväsendet i stort. Detta har också flera gånger påpekats av de internationella organ (framför allt FN och Europarådet) som övervakar hur Sverige efterlever sina åtaganden rörande mänskliga rättigheter.

Hittills har dessvärre betoningen av mänskliga rättigheter i de allmänpolitiska portaldeklarationerna saknat motsvarighet i utbildningspolitiken. Redan för tio år sedan publicerades en departementsutredning (DS 1998:46) om högskoleutbildning i mänskliga rättigheter. Den lämnades utan åtgärd av den förra regeringen. Vad alliansregeringen vill får vi i bästa fall veta i höst i den utlovade propositionen om högre utbildning och forskning.

THS pionjär

Ett antal initiativ har däremot tagits av högskolorna själva. Sedan mitten av 1990-talet bedrivs tvärvetenskaplig utbildning i mänskliga rättigheter vid några nya högskolor. Pionjär var Teologiska högskolan Stockholm (THS) som från i höst fått rätt att utfärda kandidatexamen i mänskliga rättigheter.

Samtidigt startar också en masterutbildning i mänskliga rättigheter i samarbete mellan THS och Teologiska institutionen vid Uppsala universitet. Ett stort söktryck visar att utbildningen är efterlängtd. Ett Centrum för mänskliga rättigheter finns sedan några år vid Göteborgs universitet med en deltids gästprofessur inrättad till Torgny Segerstedts minne. Landets första fasta tvärvetenskapliga professur i mänskliga rättigheter är under tillsättning vid området för humaniora och teologi vid Lunds universitet.

Stöd av biståndsmedel

Liksom i Göteborg har en privatdonation bidragit med ekonomiska resurser.

Biståndsorganisationen Diakonia har möjliggjort ett första svenskt tvärvetenskapligt forskningsprojekt om mänskliga rättigheter och fredsbyggande vid THS. Sedan flera år bedriver THS också med stöd av biståndsmedel utvecklings- och forskningsarbete i länder (Burma,

Colombia, Palestina till exempel) där regeringen vill att Sverige ska arbeta på bred front för att främja de mänskliga rättigheterna.

Men ska undervisningen och forskningen kring mänskliga rättigheter få ett lyft krävs också tydliga offentliga resurser. THS, som 1997 var först ute och i dag i volym och kompetens är en av landets främsta institutioner inom ämnesområdet, har exempelvis bara 50 studentplatser per år. Som icke-statlig högskola erhåller THS inte heller någon tilldelning av så kallade fakultetsmedel från regeringen. För att gå in i det forskningsengagemang som är nödvändigt för en trovärdig akademisk undervisning ser sig THS därför tvingad att skära ner volymen på grundutbildningen.

Ska genomsyra utrikespolitiken

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna fyller 60 år. Vi vill gärna tro att en regering som säger att arbetet för mänskliga rättigheter ska genomsyra utrikespolitiken vill ta jubileumsåret som anledning att markera vikten av kvalificerad utbildning i mänskliga rättigheter. Fler människor måste få möjlighet skaffa sig den högskolekompetens som är en av förutsättningarna för ett framgångsrikt nationellt och internationellt arbete för mänskliga rättigheter, fred och försoning.

En trovärdig svensk politik för mänskliga rättigheter handlar om jordnära saker som fler utbildningsplatser och forskningsmedel. Det räcker inte med retorik.

**Anders Mellbourn, professor i politik och journalistik, Högskolan i Halmstad
styrelseordförande THS (Teologiska högskolan Stockholm)**

**Marie Demker, professor i statsvetenskap, Göteborgs universitet
styrelseledamot THS**

**Rose-Marie Frebran, tillträdande landshövding i Örebro län
styrelseledamot THS**

**Owe Kennerberg
rektor THS**

Debattartikel i Göteborgs-Posten 2008-08-09